

NOȚIUNEA ȘI NATURA JURIDICĂ A CONTRACTULUI DE TRANSPORT AUTO DE PASAGERI ȘI BAGAJE

Doinița GORE,
Universitatea Academiei de Științe din Moldova,
Școala Doctorală Științe Juridice, Politice și Sociologice
doinita.g@outlook.com

Rezumat : *Transportul auto de persoane constituie un element definitoriu al modernizării și dezvoltării social- economice, la nivel global și național. Disponibilitatea transportului stimulează dezvoltarea mondială dar poate fi și o barieră în calea creșterii economice în interiorul națiunilor individuale. Astfel, principala contribuție la dezvoltarea și evoluția economică include îmbunătățiri de performanță în ceea ce privește prețurile atractive, reducerea timpului de transportare a pasagerului precum și, fiabilitatea care diminuează pierderile și prejudiciile.*

Cuvinte cheie: *caracterele juridice ale contractului de transport, condițiile de valabilitate ale contractului de transport.*

Abstract: *The transport constitutes an element of modernization and socio-economic development, globally and nationally. Transport availability affects global development patterns and can be a boost or a barrier to economic growth within individual nations. In this way, the main transport's contribution to economic development includes the performance improvements reducing cost and time for existing passenger and reliability that improves time performance and reduces loss and damage, thus reducing economic drag.*

Keywords: *legal characteristics of the contract of transport, conditions of validity of the contract of transport.*

Definiție. Literatura de specialitate oferă un șir de noțiuni contractului de transport auto de pasageri și bagaje, însă care limitează complexitatea juridică acestuia.

În concepția autorului Mihalache I., contractul de transport de pasageri și bagaje este contractul în temeiul căruia cărașul se obligă să deplaseze pasagerul de la punctul de pornire pînă la cel de destinație, iar pasagerului îi revine obligația de a plăti costul călătoriei. Potrivit Codului civil al Republicii Moldova, art. 980, prin contractul de transport de călători și bagaje cărașul se obligă să transporte pasagerul împreună cu bagajele lui la punctul de destinație, iar pasagerul se obligă să plătească remunerația cuvenită [1]. Reglementările juridice prezentului contract nu sunt aplicabile în cazul în care deplasarea se bazează pe interese personale sau relații de serviciu [2 p. 66].

Alți autori autohtoni consideră că prin contractul de transport se înțelege convenția dintre două părți, dintre care una, numită transportator sau cărăuș, se obligă în favoarea celeilalte părți, numite expeditor, în schimbul unui preț, să efectueze, în decursul unei perioade de timp, deplasarea de persoane în punctul de destinație [3 p.263].

Într-o altă accepțiune, autorul Filip Gh. Definește contractul de transport ca fiind acel contract prin care un agent economic specializat (numit unitate de transport, transportator sau cărăuș), se obligă, în schimbul unui preț (taxă de transport sau tarif), să transporte pînă la destinație, în limitele unui anumit termen, călătorii și bagajele lor, sau să transporte, păzească și să elibereze destinatarului (care poate fi expeditorul sau o terță persoană) mărfurile sau bagajele ce i-au fost încredințate în acest scop [4 p.57].

Spre deosebire de definițiile date mai sus, art. 413 alin. 1 din Codul comercial al României (abrogat odată cu punerea în vigoare a noului Cod Civil) prevede o formulare complexă: ”Contractul de transport are loc între expeditor sau acela care dă însărcinarea pentru transportul unui lucru și întreprinzătorul care se obligă a-l face în numele său propriu și în socoteala altuia, ori între unul din aceștia și cărăușul ce se însărcinează a-l face”. Această abordare a legiuitorului particularizează deplasarea bunurilor nu și a persoanelor. De aceea, aplicabilitatea acestui articol se configurează prin interpretare analogică, în lipsa unei prevederi exprese a transportului de persoane.

Autorul rus E.N. Kovaliova, afirmă că contractul de transport de persoane este un contract civil, în baza căruia transportatorul se obligă să transporte pasagerul la punctul de destinație (în cazul transportării bagajului- să fie eliberat persoanei îndreptățite), iar pasagerul se obligă să plătească pentru transportare o sumă prestabilită de actele normative [5 p.22].

În literatura dreptului franceză, definiția contractului de transport auto de călători și bagaje se restrînge, pe de o parte, prin deplasarea persoanelor și bagajelor în spațiu și, pe de altă parte, prin mijloacele prin care se realizează deplasarea efectivă grație unui vehicul auto. În consecință, Codul civil francez crează un statut original contractului de transport, însă nu dă nici o definiție contractului de transport de călători și permit doar să i se facă distincție de alte contracte. Mai mult de atât, Codul civil francez (art. 1779) atribuie contractul de transport în sfera locațiunii, ceea ce din punct de vedere juridic are un caracter depășit și nu corespunde actualității contractului dat. Colegiul comercial al Curții de Casație din Franța, la 1 aprilie 2003 (BICC, 1 august 2003, nr. 964), a decis că locațiunea se diferențiază de contractul de transport al cărui obiect nu se limitează doar la chiria de lucruri.

Avînd în vedere cele expuse mai sus, prin contractul de transport auto de călători și bagaje se înțelege convenția prin care o parte, transportatorul profesionist, pe nume și risc propriu se obligă, în schimbul unei taxe prevăzută de

actele normative, să efectueze deplasarea persoanelor și bagajele acestora pe o anumită distanță, cu un vehicul corespunzător.

Caracterele juridice. În baza contractului de transport auto de călători și bagaje transportatorul ca profesionist în domeniul activității comerciale se bucură de *independență juridică* față de cocontractant, întrucât acesta în momentul deplasării persoanelor execută obligații ce decurg din contract și alte acte normative și este de neconceput faptul, ca călătorul să-i dea indicații sau directive.

Acest tip de contract se clasifică în sfera actelor juridice cu *titlu oneros*. Activitățile de acest gen sunt în mod normal remunerate. Prețul reprezintă echivalentul prestației îndeplinite. Astfel spus, remunerația constituie cauza juridică determinantă, mobilul impulsiv care îl determină pe prestator să aducă la îndeplinirea serviciului convenit (iar pe căraș să efectueze deplasarea de persoane) [6 p.51].

Natura *consensuală* a acestui tip de contract îi permite, de regulă, să ia naștere prin schimb de ofertă și de acceptare, adică prin simplul acord de voință a părților (ca dovadă figurează biletul de călătorie, legitimația, etc.).

Contractul de transport auto de călători și bagaje poate avea și un caracter *real*. Pentru rutele urbane (care nu obligă călătorul să procure în prealabil bilet de călătorie), contractul se consideră a fi încheiat din momentul urcării în interiorul mijlocului de transport, iar plata taxei este doar un act de executare a unui contract deja încheiat.

Caracterul *comutativ* al contractului presupune faptul că, părțile cunosc și își asumă conținutul de drepturi și obligații chiar din momentul încheierii contractului.

Având în vedere faptul că, clauzele contractuale dispuse de către companiile de transport sunt standard și nu sunt susceptibile de negociere, datorită fluxului nelimitat de călători, aceștia din urmă sunt lipsiți de libertatea de a alege, fiind nevoiți să accepte oferta. Așadar, această formulare este determinată de caracterul de *adeziune* al contractului.

Contractul are un caracterul *profesional* cu care execută obligațiile cărașul și activitatea de transport organizată sub formă de societate comercială sunt elemente care susțin conceptul calificării contractului de transport ca prestare de servicii. De asemenea, contractul de transport are un caracter *comercial* deoarece transportul se efectuează sub formă de „întreprindere de transport”, de o societate comercială ce are ca obiect de activitate transportul de o persoană fizică.

Deplasarea pasagerilor se efectuează prin intermediul transportului public în comun, de unde, reiese și caracterul *public* al contractului [2 p.70].

Condițiile de valabilitate:

a) **Condițiile de fond.** *Capacitatea* 102nternati a fiecărei părți contractante în transportul de persoane este determinată, de regulă, de normele dreptului comun și nu ridică mari dificultăți. Cărașului i se cere să activeze ca organizație specializată în transportul public de persoane sau ca persoană fizică ce posedă

autorizațiile necesare, așadar, să exercite o activitate comercială. În ceea ce privește călătorul, capacitatea acestuia nefiind semnificativă, întrucât în mod frecvent călătoresc și copii (elevii) sub vârsta de 18 ani și folosesc mijloace de transport public în comun [6 p.62]. Mai mult decât atât, călătorul în transportul de 103nternat care exercită o libertate, o abilitate de a 103nternati un interes personal nu are nevoie să se bucure de capacitatea comercială pentru a face acest lucru.

Consimțământul rămîne un principiu fundamental al călătorului în transportul de persoane. Cărașul, îndeplinind un serviciu de interes general, se află în stare de ofertă permanentă față de public. Clientela formează o entitate globală, cu un număr neidentificat de persoane ce recurg, pe baza unei asemenea oferte, la prestațiile cărașului. De aici rezultă consecința că transportatorul profesionist nu are dreptul să refuze efectuarea deplasării solicitate (în afară de unele excepții). De asemenea, acceptarea, pe care o exprimă călătorul, constă practic într-o simplă adeziune. Prețul contractului, de cele mai multe ori, nu este negociabil, în afară de cazul transportului ocazional. Tarifele cărașului, aduse la cunoștința publicului sunt obligatorii, excluzînd reduceri consimțite de la caz la caz [6 p.62].

Obiectul contractului este enunțat chiar în definiția acestuia și anume constă în obligațiile călătorului de achitare a costului biletului de călătorie prevăzut și obligațiile cărașului de a efectua deplasarea efectivă și nepremejdioasă a călătorilor și bagajelor din punctul de pornire pînă la punctul de destinație determinat .

Obiectul contractului sînt serviciile de deplasare în spațiu a bunurilor, a pasagerilor și a bagajului. Scopul principal al contractului de transport este asigurarea juridică a transportării bunurilor sau persoanelor fizice de la stația de îmbarcare pînă la stația de destinație a acestora. Obligația de bază a cărașului constă anume în transportarea propriu-zisă a mărfii, pasagerilor sau bagajelor la punctul de destinație. În cadrul serviciilor de deplasare în spațiu a bunurilor sau pasagerilor pot fi prestate și alte servicii, care au un caracter auxiliar; bunăoară, de încărcare, descărcare a mărfurilor ș.a. [7 p.7].

Cauza contractului se exprimă atât prin asigurarea deplasării călătorilor pînă în punctul de destinație, cît și prin obținerea de profit de către cărașul care s-a angajat să efectueze transportarea.

b) **Condițiile de formă.** Forma contractului este una verbală, iar biletul reprezintă doar o dovadă scrisă că contractul de transport a fost încheiat. În cazul transporturilor auto pe rute interurbane, contractul se încheie pînă la urcarea pasagerului în mijlocul de transport, din momentul procurării biletului. Pe cînd la transportul public urban cu autobuze, troleibuze, microbuze și taxi-uri, contractul se consideră încheiat din momentul urcării pasagerului în salonul mijlocului de transport, iar prin achitarea taxei de călătorie se confirmă încheierea contractului de transport.

Noțiunea și importanța juridică a titlului de călătorie este stipulată și în legislația națională. Astfel, în contractul de transport auto biletul este tratat ca un document care dovedește achitarea taxei de transport, acordul călătorului de a se deplasa cu autobuzul (microbuzul) pînă la punctul de destinație indicat și confirmă existența asigurării obligatorii a călătorului. Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje de asemenea tratează definiția biletului ca un document care confirmă plata și dreptul la călătorie al pasagerului, încheierea contractului de transport între agentul transportator și pasager, precum și existența asigurării obligatorii a pasagerului.

Referințe bibliografice:

1. Codul Civil al Republicii Moldova. Nr.1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr.82-86 (661). În vigoare de la 12.06.2003.
2. Mihalache Iu. Dreptul transporturilor. Chișinău: Editura.Pontos. 2012, 672 p.
3. Băieșu A., Rotari Al., Alexa O. Dreptul comerțului 104nternational. Note de curs. Chișinău: Cartdidact, 1998.
4. Filip Gh. Badea C. Manoliu M. Paramon G. Dreptul transporturilor. Iași: Editura Junimea, 2002. 339 p.
5. Ковалева Е. Н. Договор перевозки. Под ред. Л. Ю. Грудичиной. Москва: Издательство Эксмо, 2006.
6. Căpățână O. Stancu Gh.Dreptul transporturilor. Editura Lumina Lex.1995, p. 553.
7. Chibac Gh. Contractul de transport (comentariu) Dispoziții generale cu privire la transport.În: Buletinul Curții de Apel Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, 2004, nr. 4, p. 7.
8. Codul transporturilor rutiere al Republicii Moldova. Nr. 150 din17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.08.2014, nr. 247-248 (568).
9. Convenția cu privire la contractul de transport internațional auto de pasageri și bagaje (CVR) din 1 martie 1973, Geneva, Republica Moldova aderă prin Legea nr. 308-XVI din 26.10.2006, pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția cu privire la contractul de transport internațional auto de pasageri și bagaje (CVR). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 10.11.2006, nr. 174-177/800.
10. Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 854 din 28.07. 2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.08.2006, nr. 124-125.

Prezentat la: 16.03.2017